

Att identifiera, bedöma och diagnostisera spelproblem och hasardspelsyndrom

**Olof Molander, psykolog, med dr,
postdoc forskare, Centrum för
psykiatriforskning, KI**

**Carolina Widinghoff, läkare, med dr
beroendemedicin, LU, BCM MALMÖ**

Dagens program

1. Att mäta spelproblem och spelberoende

- Varför?
- Hur?
- Psykometri?

2. Workshop - fördjupad bedömning med intervju

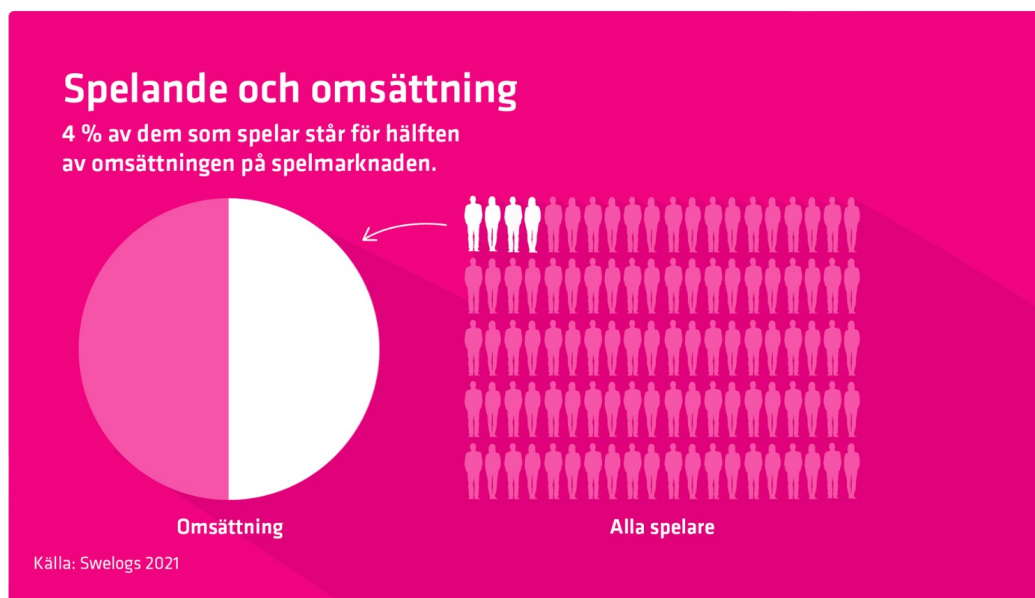
- ASI Spel - kartläggning av hjälpbehov
Anpassad för socialtjänstens verksamhet
- SCI-GD - diagnostik hasardspelsyndrom
Anpassad för hälso- och sjukvårdens verksamhet

Varför mäta?

- *Screena* – få söker hjälp!
- Uppfattning om problemnivå
- Diagnostisera
- Underlag för uppföljning
- Initiera en motiverande process
 - *bemötande*

“Färre spelar för allt mer pengar”

OMSÄTTNING PÅ SVENSKA
SPELMARKNADEN, tillåtna aktörer:

ÅR 2020 – 25 miljarder kr

ÅR 2022 – 27 miljarder kr

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/statistik/omsattning/>

I genomsnitt spelade stödsökande
spelare för 43 % av sin lön (Molander et al., in prep)

Är vissa spel mer beroendeframkallande?

Svar: Ja! Snabba nätspel.

Faktorer som kan öka beroendepotentialen:

- Kort tid mellan satsning och resultat
- Möjlighet till flera parallella spelsessioner och att själv bestämma spelsumman
- Ljus- och ljudeffekter
- Lättillgänglighet
- Snabba utbetalningar
- Kontinuiteten i långa spelsessioner

(Meyer 2011, Folkhälsomyndigheten 2017)

Spelberoendemottagningen BCM Malmö

ORIGINAL RESEARCH
published: 29 November 2017
doi: 10.3389/fpsy.2017.00255

Who Seeks Treatment When Medicine Opens the Door to Pathological Gambling Patients—Psychiatric Comorbidity and Heavy Predominance of Online Gambling

Anders Håkansson^{1,2*}, Emma Mårdhed^{1,2} and Mats Zaar²

¹Psychiatry, Department of Clinical Sciences Lund, Faculty of Medicine, Lund University, Lund, Sweden, ²Malmö Addiction Center, Clinical Research Unit/Gambling Disorder Unit, Skane Region, Malmö, Sweden

Problematiskt speltyp:

- Nätcasino 60%
- Sportsbetting 41%
- Nätspel totalt 89%
- Spelautomater 7%
- Casino (fysiskt) 19%

(Håkansson et al 2016)

> [Front Psychiatry](#). 2020 Nov 16:11:593533. doi: 10.3389/fpsyt.2020.593533. eCollection 2020.

Suicide Attempt in Patients With Gambling Disorder– Associations With Comorbidity Including Substance Use Disorders

[Anders Håkansson](#) ^{1 2}, [Anna Karlsson](#) ¹

Affiliations + expand

PMID: 33304287 PMCID: [PMC7701043](#) DOI: [10.3389/fpsyt.2020.593533](#)

Free PMC article

Patienter med spelberoendediagnos i
Sverige 2005 – 2016 (n = 2 099)

Suicid:
20 % försök
0,5 % fullbordade
Samsjuklighet

Spelberoendemottagningen BCM Malmö

ORIGINAL RESEARCH
published: 29 November 2017
doi: 10.3389/fpsy.2017.00255

Who Seeks Treatment When Medicine Opens the Door to Pathological Gambling Patients—Psychiatric Comorbidity and Heavy Predominance of Online Gambling

Anders Håkansson^{1,2*}, Emma Mårdhed^{1,2} and Mats Zaar²

¹ Psychiatry, Department of Clinical Sciences Lund, Faculty of Medicine, Lund University, Lund, Sweden, ² Malmö Addiction Center, Clinical Research Unit/Gambling Disorder Unit, Skåne Region, Malmö, Sweden

Psykiatrisk samsjuklighet bland 58 % av patienterna

- Ångestsjukdomar 29 %
- Depressiva tillstånd 22 %
- Beroendesjukdom 12 %
- Neuropsykiatriska tillstånd 12 %

(Håkansson et al., 2016)

Socialstyrelsens rekommendationer

Hälso- och sjukvården och socialtjänsten **bör använda**

- korta frågeformulär för att upptäcka och uppmärksamma spelproblem
 - Ex: Lie/Bet, NODS-CLiP, NODS-PERC
- bedömningsinstrument vid utredning av missbruk eller beroende av spel om pengar
 - Ex: **GDIT (Gambling Disorder Identification Test)**, NODS (National Opinion Research Center DSM-IV Screen for Gambling), PGSI (Problem Gambling Severity Index), SOGS-R (South Oaks Gambling Screen Revised) och PPGM (Problem and Pathological Gambling Measure), **SCI-GD (Structured Clinical Interview for Gambling Disorder)**, **ASI Spel (Addiction Severity Index Spel)**

(<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2018-12-5.pdf>)

Instrumenten

- Är alla fria att använda i forskning och klinisk verksamhet och finns tillgängliga på:
- spelprevention.se
- fbanken.se
- gditscale.com (GDIT)

Problemnivå?

- [Rekreationsspelande](#)
- Riskspelande
- Problemspelande
- Hasardspelsyndrom (DSM-5)
 - - Mild
 - - Måttlig
 - - Svår

”Spelande som hobby, inga negativa konsekvenser eller problem”

58 % av svenskarna har satsat pengar i spel senaste året (SWELOGS, Folkhälsomyndigheten)

Problemnivå

- Rekreationsspelande
- Riskspelande
- Problemspelande
- Hasardspelsyndrom (DSM-5)
 - Lindrigt
 - Medelsvårt
 - Svårt

”Spelande som inte lett till problem, men som kan vara potentiellt riskfyllt, ex hög frekvens av spelande”

Mer forskning behövs för att identifiera risknivåer för spelande, delvis ett mätproblem/brister i självskattningsinstrument

Problemnivå

- Rekreationsspelande
- Riskspelande
- Problemspelande
- Hasardspelsyndrom (DSM-5)
 - Lindrigt
 - Medelsvårt
 - Svårt

Problemnivå

- Rekreationsspelande
- Riskspelande
- Problemspelande
- Hasardspelsyndrom (DSM-5)
 - Lindrigt
 - Medelsvårt
 - Svårt

”Spelande som lett någon typ av problem i livet, ex sociala, finansiella, hälsoproblem...”

Det som mäts i flest självskattningsinstrument

- Cirka 2% av befolkningen (SWELOGS, Folkhälsomyndigheten)
- 6% av patienterna som sökte primärvård (Nehlin et al, 2016)
- 19% av klienterna inom Socialtjänsten (Dahlberg & Anderberg 2015)
- 25% av beroendepatienter (Cowlshaw et al., 2014)

Problemnivå

- Rekreationsspelande
- Riskspelande
- Problemspelande
- Hasardspelsyndrom (DSM-5)
 - Lindrigt
 - Medelsvårt
 - Svårt

Ny beroendediagnos i DSM-5, jämte alkohol och droger

Minst fyra av nio kriterier under senaste 12 månaderna.

Prevalens okänd delvis på grund av mätproblem/brister i självskattningsinstrument ($\approx 0.5\%$)

Kriterier för hasardspelsyndrom enligt DSM-5

Minst FYRA av NIO kriterier under en 12-månadersperiod

<i>1. Upptagenhet</i>	<i>6. Jaga förluster</i>
<i>2. Tolerans</i>	<i>7. Lögner</i>
<i>3. Kontrollförlust</i>	<i>8. Sociala konsekvenser</i>
<i>4. Abstinens</i>	<i>9. Ekonomiskt beroende</i>
<i>5. Flykt</i>	

Ett nytt självskattningsformulär

GDIT Gambling Disorder Identification Test

Här är ett antal frågor om spel om pengar. Vi är tacksamma om du svarar så noggrant och ärligt som möjligt genom att markera det alternativ som gäller för dig.

☐ Man ☐ Kvinna ☐ Annat alternativ Alder _____

1. Hur ofta spelar du om pengar?	Aldrig ☐	1 gång i månaden eller mer sällan ☐	2-4 gånger i veckan ☐	2-3 gånger i veckan ☐	4-6 gånger i veckan eller mer ☐	Dagligen ☐	Flera gånger per dag ☐
2. Hur länge spelar du en vanlig dag då du spelar?	Ingen tid ☐	Mindre än en timme ☐	1-2 timmar ☐	3-4 timmar ☐	5-6 timmar ☐	7-9 timmar ☐	10-24 timmar ☐
3. Hur mycket tid ägnar du åt att tänka på spel en vanlig dag?	Ingen tid ☐	Mindre än en timme ☐	1-2 timmar ☐	3-4 timmar ☐	5-6 timmar ☐	7-9 timmar ☐	10-24 timmar ☐
4. Hur ofta har du försökt kontrollera, minska eller sluta med ditt spelande, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
5. Hur ofta har du spelat för att vinna tillbaka pengar du förlorat på spel, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
6. Hur ofta, de senaste 12 månaderna, har du spelat mer än du planerat (flera gånger, längre tid eller större summor)?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
7. Hur ofta har du ljutit för andra om ditt spelande, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
8. Hur ofta har du lånat pengar eller sålt någonting för att få pengar till att spela, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
9. Hur ofta har du spelat som ett sätt att fly från problem eller minska negativa känslor, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
10. Hur ofta har du spelat med större summor för att få samma känsla av spänning som tidigare, de senaste 12 månaderna?	Aldrig ☐	Mer sällan än en gång i månaden ☐	Varje månad ☐	Varje vecka ☐	Dagligen eller nästan varje dag ☐		
11. Har du, eller någon person som står dig nära, fått ekonomiska problem på grund av ditt spelande?	Nej ☐	Ja, men inte under det senaste året ☐	Ja, under det senaste året ☐				
12. Har ditt spelande försämrat din psykiska hälsa?	Nej ☐	Ja, men inte under det senaste året ☐	Ja, under det senaste året ☐				
13. Har ditt spelande lett till allvarliga problem i någon relation som är viktig för dig?	Nej ☐	Ja, men inte under det senaste året ☐	Ja, under det senaste året ☐				
14. Har ditt spelande lett till allvarliga problem på jobbet eller skolan för dig?	Nej ☐	Ja, men inte under det senaste året ☐	Ja, under det senaste året ☐				

Fortsätt på nästa sida

Appendix: Utgifter och speltyper

Tänk tillbaka på förra månaden (t. ex. om det är maj nu, tänk på april). Uppskatta antal svenska kronor så gott du kan.

Vad var din **inkomst** efter skatt förra månaden (inklusive lön och bidrag)? kr

Hur mycket pengar **satsade** du på spel förra månaden? kr

Hur mycket pengar **vann** du på spel förra månaden? kr

Hur mycket pengar **förlorade** du på spel förra månaden? kr

Om några speltyper har lett till negativa konsekvenser för dig (t. ex. gällande ekonomi, hälsa, relationer, arbete eller studier), kryssa i vilka som gäller för dig. Du kan kryssa i flera.

Spel-automater/slots	Poker	Kasino	Sport	Hästar	Bingo	Lotterier	Skrap-lotter	Andra typer av spel om pengar
Internet/online	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelbutik/fysisk lokal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SPELTYPEN (EXEMPEL)

Spelautomater/slots	Poker	Kasino	Sport	Hästar
Online Slots Svenska Spels Vegas spel-automater (restauranger) Andra spelautomater i Sverige eller på färjor till och från Sverige	Onlinepoker Texas hold'em Andra pokerspel med motspelare (ej croupier på kasino)	Onlinekasino Roulette Black Jack Sic Bo Craps Baccarat Caribbean Stud Poker (och liknande poker-spel mot en casino-croupier) Andra kasinospel med spelkort, nummer på hjul, eller tämningar	Online vadsplagning på alla former av sporthändelser Spel på händelser under ett sport-evenemang Spread betting Vadsplagning på e-sport Vadsplagning på fantasy sports	Alla former av vadsplagning på hästar
Bingo	Lotterier	Skraplotter	Andra typer av spel	
Alla former av bingo, oavsett hur nummer dras och presenteras	Lotterier Lotto Keno Alla andra former av traditionella sorters lotterier	Triss och alla andra former av lotter som man skrapar, fysiskt eller online	Spekulative kortsiktiga aktieaffärer (t. ex. handla med låg-värderade aktier, amatörmässig day-trading) Gissningsävlingar på TV Olagligt spel på spelklubb Andra speltyper, ej listade ovan	

Rekreationsspelande: <15 poäng
 Spelproblem: 15-19 poäng
 Hasardspelsyndrom: ≥20 poäng
 - Lindrigt, 20-24 poäng
 - Medelsvårt, 25-29 poäng
 - Svårt, ≥30 poäng

Mäter även spelbeteenden, pengar, speltyper

<https://gditscale.com/>
 (Molander et al., 2019;2021;2021; under review, Wall et al., under review)

Bemötande vid beroendeproblematik

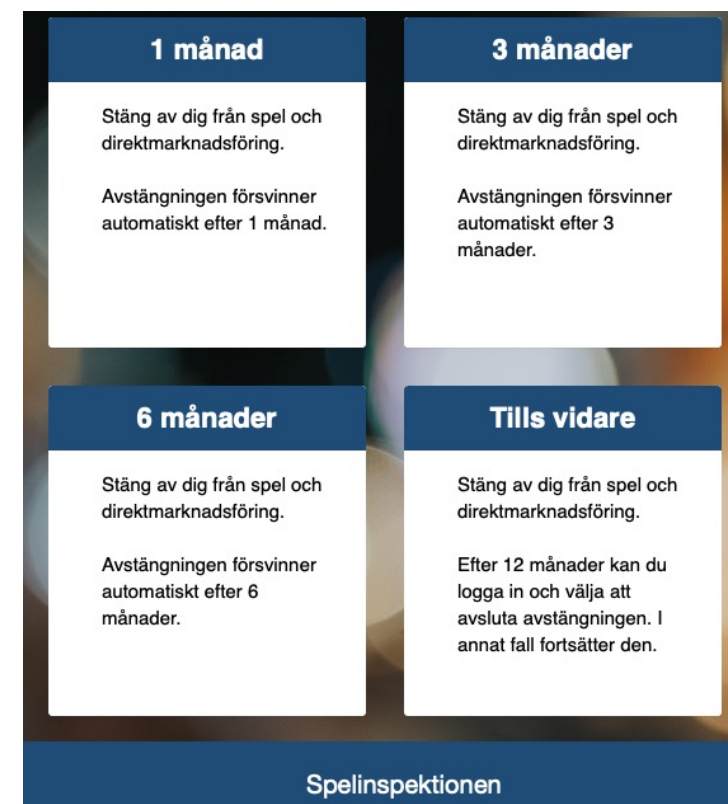
- MOTIVERANDE SAMTAL (MI):
Rekommenderat tillägg enligt
socialstyrelsens kunskapsstöd
- Bra grund för samtal
 - klientcentrerad
 - utforska ambivalens
 - *"roll with resistance"*
 - respektfullt bemötande
 - lyfta förmågor och styrkor
 - följa – leda
 - ej direkt instruera eller konfrontera

MOTIVATIONAL INTERVIEWING	
R	RESIST telling them what to do: Avoid telling, directing, or convincing your friend about the right path to good health.
U	UNDERSTAND their motivation: Seek to understand their values, needs, abilities, motivations and potential barriers to changing behaviors.
L	LISTEN with empathy: Seek to understand their values, needs, abilities, motivations and potential barriers to changing behaviors.
E	EMPOWER them: Work with your friends to set achievable goals and to identify techniques to overcome barriers.

Vad händer om en person jag träffar screenar positivt för spelberoende?

1. GE INFO/FÖRSTA HJÄLPEN

- Respektfull feedback
 - låt patienten/klienten ge sin bild
- Berätta för anhöriga?
- Begränsa möjligheter till att spela
 - Lämna över ekonomin
 - Blockeringsprogram, ex spelpaus.se
- Alternativa aktiviteter

Vad händer om en person jag träffar screenar positivt för spelberoende?

2. HÄNVISA TILL STÖD OCH BEHANDLING (KBT)

- Hälso- och sjukvården, ex. Beroendecentrum Stockholm, Spelberoendemottagning i Göteborg och Malmö
- Socialtjänsten: behandling, budget- och skuldrådgivning
- Stödlinjen.se för spelare och anhöriga. Patient och anhörigföreningar, ex Spelberoendets Riksförbund
- Barns rättigheter
- **OBS** – psykiatrisk akutvård vid behov, beakta suicidrisk

SCI-GD, Grant et al (2004); Molander et al (2023)

Speltyp	a. Spelade dagar av senaste 30	b. Debutålder spelproblemet	c. Antal år med problem
	Antal dagar	Ålder	Antal år
511 Bingo – på tv, i lokal, bilingo			
512 Lotterier – skraplotter, internetlotter			
513 Nummerspel – Lotto, Keno, Joker			
514 Aktier, optioner och andra värdepapper			
515 Alla typer av spel			
516 Spel och alkohol- eller droganvändning samma dag			
517 Vilket eller vilka spel är det största problemet?		518 Är spel (något av 511–514) ditt dominerande problem?	
1–14 Ett spel, koda enligt tabellen på sidan 67 och två.		0 – Nej	
15 Fler än ett spel		1 – Ja	
0 Inget		2 – Ja, men alkohol eller droger och spel kombination	

Spel om pengar

519 Hur mycket pengar har du förlorat på spel de senaste 30 dagarna?	523 Rättfärdiga problem: Hur många gånger i ditt liv har du förlorat på brott som varit en direkt följd av ditt spelbeteende?
520 Har du deltagit i behandling för ditt spelbeteende?	Klientskattning
a. Öppenvårdsbehandling eller behandling hem, antal gånger (ett behandlingsprogram med flera sessioner räknas som en gång)	524 Hur oönskd eller besvärad har du varit för spelproblemet de senaste 30 dagarna?
b. Självhjälpsgroup(er), ja eller nej 0 – Nej 1 – Ja	
521 För du för närvarande någon hjälp med problem som rör spel om pengar?	525 Hur viktigt är det för dig att få hjälp för spelproblemet? (Utvärder pågående hjälp.)
0 – Nej 1 – Ja	
522 Hur många av de senaste 30 dagarna har du upplevt spelproblem?	Intervjuerskattning
	526 Gör en uppskattning av klientens behov av hjälp med spelproblem. (Utvärder pågående hjälp.)

Supplementary material 1
 Structured Clinical Interview for Gambling Disorder (SCID-GD)

2

**INFORMATION TILL INTERJUVARE:
 NOTERA SVAREN FÖR VARJE FRÅGA I
 UTTRYKMET NEBAN.**

För varje kriterium, ringa in ett av
 följande fyra svar:

7 = Överlöpande information
 1 = Föreliktigt förhållande
 2 = Fullständig säkerhet
 3 = Säkert ställt/sant

A. Kriterium

Hållande och uppehåll
 problematiskt spel om
 pengar som visar sig
 minst 4 följande 9 kri-
 terier nodan under en 12-
 månadsperiod.

Jag skulle vilja ställa lite fler frågor angående
 ditt spelande. Vi kommer att fokusera på den
 tidperiod då du spelade som mest, men också
 hur det sett ut det senaste året.

**INFORMATION TILL INTERJUVARE:
 ÄNDRA TEMUS I FRÅGONA OM
 MEST SPELANDET LIGGER LÄNGRE
 TIDBAKA I TIDEN.**

Kriterierna för Hasardspel-
 syndrom är i annan ord-
 ning än i DSM-5.

Kriterium
 bedömning

HUR OFTA TÄNKER DU PÅ SPEL?

A4. Är ofta upptagen av
 hasardspel (ex. hållande
 tankar kring tidigare spel-
 tillfällen, analyser och
 planer för återkommande
 speillfällen, tänker ut
 olika sätt att få pengar att
 spela med).

Senaste
 12 månaderna

Hur mycket tänker du på tidigare speillfällen?

7

Hur ofta föreställer dig hur ofta planerar
 framtida speillfällen?

1

Hur ofta tänker du på hur du ska få tag på
 pengar för att spela eller betala spelåskulder?

2

3

Hinder tankar på spel dig från att fokusera på
 arbetet, familjen eller andra viktiga
 ansvarsområden?

Hur ofta det sett ut för dig de senaste 12 måna-
 derna? (om denna period inte infallit de senaste
 12 månaderna)

Originaltitel: Grant, J. E., Stenberg, M. A., Kim, S. W., Rossouw, B. J., & Potenza, M. N. (2008). Preliminary validity and reliability testing of a structured clinical interview for pathological gambling. *Psychiatry research*, 158(1), 75-88. Svensk översättning och anpassning av SCID-GD © 2017 av Olov Månsson (o161.månsson@ki.se), Viktor Månsson och Anne H. Petersson, Karolinska Institutet, efter godkännande från Jon E. Grant. Svenska SCID-GD är ett anpassat förkortat kliniskt verktygsätt för för klinisk forskning.

Frågor?

Nästa del av seminariet:
fördjupad bedömning via
intervju ->

